

**BỐI CẢNH HIỆN NAY VÀ YÊU CẦU ĐẶT RA ĐỐI VỚI ĐỔI MỚI TỔ CHỨC
VÀ HOẠT ĐỘNG CỦA QUỐC HỘI TRONG KỶ NGUYÊN MỚI**

VÕ KHÁNH VINH*

Ngày nhận bài: 04/12/2024

Ngày phản biện: 15/12/2024

Ngày đăng bài: 31/12/2024

Tóm tắt:

Bài viết bàn về hai vấn đề: 1) Về bối cảnh hiện nay; 2) Các yêu cầu của Nghị quyết số 27- NQ/TW ngày 09/11/2022 của Hội nghị lần thứ sáu Ban Chấp hành Trung ương Đảng khoá XIII về tiếp tục xây dựng và hoàn thiện Nhà nước pháp quyền trong giai đoạn mới đối với việc đổi mới tổ chức và hoạt động của Quốc hội trong kỷ nguyên mới..

Từ khoá:

Bối cảnh hiện nay; yêu cầu đặt ra; đổi mới tổ chức và hoạt động của Quốc hội; kỷ nguyên mới.

Abstract:

This article discusses two primary issues: 1) The current context, 2) The requirements outlined in Resolution No. 27-NQ/TW issued by the 6th Central Committee of the 13th Party Congress, which focuses on continuing the construction and completion of a socialist rule-of-law state, particularly regarding the innovation of the organization and operation of the National Assembly in the new era.

Keywords:

Current context, requirements, innovation of the organization and operation of the National Assembly, new era

1. Về bối cảnh hiện nay

Bối cảnh hiện nay được hiểu là bối cảnh quốc tế, tình hình đất nước, tính tất yếu lịch sử, khách quan của việc tiếp tục xây dựng và hoàn thiện Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam trong kỷ nguyên mới, kỷ nguyên vươn mình của dân tộc Việt Nam.

1.1. Bối cảnh quốc tế

Trong những năm tới, tình hình thế giới và khu vực tiếp tục diễn biến nhanh chóng, phức tạp, khó lường. Xu hướng đa cực, đa trung tâm diễn ra nhanh hơn, liên kết

* GS.TS., Nguyên Phó Chủ tịch Viện Hàn lâm Khoa học xã hội Việt Nam; *Email:* vokhanhvinh.vas@gmail.com

và tự do hóa thương mại vẫn là xu thế chủ đạo, tác động mạnh mẽ đến nền kinh tế thế giới đan xen yếu tố bảo hộ; cạnh tranh địa chính trị, địa kinh tế đi đôi với căng thẳng giữa một số nền kinh tế lớn; chủ nghĩa dân tộc cực đoan, chủ nghĩa cường quyền nước lớn, chủ nghĩa thực dụng trong quan hệ quốc tế gia tăng¹, chủ nghĩa bảo hộ trở dậy. Tuy nhiên, hòa bình, độc lập dân tộc, chủ quyền, dân chủ, pháp quyền, hợp tác, liên kết và phát triển vẫn là xu thế lớn², là dòng chảy chính và lợi ích chung của các nước. Toàn cầu hóa và hội nhập quốc tế tiếp tục tiến triển³, song cũng đứng trước nhiều trở ngại, khó khăn, thách thức, nhất là các vấn đề xung đột, tranh chấp, cạnh tranh giữa các quốc gia. Khoa học, công nghệ, đổi mới sáng tạo và cuộc Cách mạng công nghiệp lần thứ tư, kinh tế tri thức tiếp tục được đẩy mạnh và phát triển với những đột phá trong nhiều lĩnh vực đã chi phối sâu sắc tiến trình phát triển của nhân loại. Khoa học, công nghệ, đổi mới sáng tạo ngày càng trở thành nhân tố quyết định đối với năng lực cạnh tranh của mỗi quốc gia. Công nghệ số sẽ thúc đẩy phát triển kinh tế số, nhà nước số, xã hội số; làm thay đổi phương thức quản lý nhà nước, mô hình sản xuất kinh doanh, tiêu dùng và đời sống văn hoá, xã hội⁴. Phát triển bền vững trở thành xu thế bao trùm trên thế giới; mô hình kinh tế số, kinh tế tuần hoàn, tăng trưởng xanh là mô hình phát triển được nhiều quốc gia lựa chọn⁵, đang dần phổ biến, dẫn đến việc thay đổi phương thức và lực lượng sản xuất của xã hội, làm xuất hiện những hiện tượng kinh tế - xã hội mới và nhu cầu mới trong điều chỉnh pháp luật. Nhiều vấn đề toàn cầu như: bảo vệ hòa bình, biến đổi khí hậu, dịch bệnh, các vấn đề an ninh phi truyền thống (nhất là an ninh con người, an ninh mạng,...) ngày càng gia tăng, đặt ra những thách thức chưa từng có cho sự phát triển nhanh và bền vững, đòi hỏi phải tăng cường nền tảng pháp luật, hợp tác giữa các quốc gia trên thế giới.

Khu vực Châu Á - Thái Bình Dương, trong đó có Đông Nam Á giữ vị trí chiến lược ngày càng quan trọng, là khu vực cạnh tranh gay gắt giữa các cường quốc, tiềm ẩn những nhân tố gây mất ổn định. Mặc dù Tổ chức ASEAN đã thông qua “Tầm nhìn ASEAN 2025” góp phần quan trọng vào củng cố hòa bình, ổn định và phát triển trong

¹ Đảng Cộng sản Việt Nam: *Văn kiện Đại hội Đại biểu toàn quốc lần thứ XIII*, Nxb. Chính trị quốc gia Sự thật, Hà Nội, 2021, t.I, tr.106.

² Đảng Cộng sản Việt Nam: *Văn kiện Đại hội Đại biểu toàn quốc lần thứ XIII*, Nxb. Chính trị quốc gia Sự thật, Hà Nội, 2021, t.I, tr.207.

³ Đảng Cộng sản Việt Nam: *Văn kiện Đại hội Đại biểu toàn quốc lần thứ XIII*, Nxb. Chính trị quốc gia Sự thật, Hà Nội, 2021, t.I, tr.207.

⁴ Đảng Cộng sản Việt Nam: *Văn kiện Đại hội Đại biểu toàn quốc lần thứ XIII*, Nxb. Chính trị quốc gia Sự thật, Hà Nội, 2021, t.I, tr.207.

⁵ Đảng Cộng sản Việt Nam: *Văn kiện Đại hội Đại biểu toàn quốc lần thứ XIII*, Nxb. Chính trị quốc gia Sự thật, Hà Nội, 2021, t.I, tr.207.

khu vực song các tranh chấp chủ quyền lãnh thổ, biển, đảo diễn ra căng thẳng, quyết liệt hơn; tình hình Biển Đông diễn biến ngày càng phức tạp, khó lường, đe dọa nghiêm trọng đến hoà bình, ổn định của khu vực và môi trường đầu tư phát triển⁶.

1.2. Tình hình đất nước

Dưới sự lãnh đạo của Đảng, sau hơn gần 40 năm đổi mới, gần 35 năm thực hiện Cương lĩnh xây dựng đất nước trong thời kỳ quá độ đi lên xã hội chủ nghĩa năm 1991 (bổ sung, phát triển năm 2011), đất nước ta đã đạt được những thành tựu rất quan trọng, khá toàn diện trên hầu hết các lĩnh vực⁷, có ý nghĩa lịch sử, tạo ra động lực mới và khí thế mới để phát triển; thế và lực của nước ta đã lớn mạnh hơn nhiều và có thêm nhiều bài học kinh nghiệm quý trong lãnh đạo, quản lý, điều hành đất nước. Tình hình chính trị, xã hội, kinh tế vĩ mô cơ bản ổn định; chất lượng tăng trưởng kinh tế từng bước được cải thiện, mô hình tăng trưởng từng bước dịch chuyển sang chiều sâu; các lĩnh vực văn hóa, xã hội, môi trường, quốc phòng, an ninh, đối ngoại được quan tâm và có sự chuyển biến tích cực; hội nhập quốc tế, nhất là hội nhập kinh tế ngày càng sâu rộng; uy tín, vị thế đất nước ngày càng được củng cố trên trường quốc tế. Dân chủ ngày càng mở rộng, dân trí được nâng cao, niềm tin của nhân dân, cộng đồng doanh nghiệp đối với Đảng, Nhà nước ngày càng tăng lên... Việt Nam đang nỗ lực đổi mới, tăng tốc, thực hiện thành công những mục tiêu, nhiệm vụ được xác định trong các văn kiện, Nghị quyết Đại hội XIII của Đảng. Trong đó, những thành tựu đạt được trong xây dựng Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam thời gian qua là thực tiễn sinh động để khẳng định tính đúng đắn về chủ trương, quan điểm của Đảng và kiểm chứng, khẳng định những giá trị lý luận và thực tiễn cần được kế thừa, phát triển. Tuy nhiên, công cuộc xây dựng Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam, trong đó có tổ chức và hoạt động của Quốc hội, vẫn còn những hạn chế, bất cập, có mặt chưa đáp ứng yêu cầu phát triển, quản lý trong tình hình mới.

1.3. Tính tất yếu, lịch sử khách quan của việc tiếp tục xây dựng và hoàn thiện Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam trong kỷ nguyên mới

Việc tiếp tục xây dựng và hoàn thiện Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam là tất yếu, lịch sử khách quan, khẳng định và thể hiện tư duy của Đảng ta về tầm nhìn, tầm quan trọng, tính chất của việc xây dựng và hoàn thiện Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam; khẳng định và phát huy các thành tựu của việc xây dựng và

⁶ Đảng Cộng sản Việt Nam: *Văn kiện Đại hội Đại biểu toàn quốc lần thứ XIII*, Nxb. Chính trị Quốc gia Sự thật, Hà Nội, 2021, t.I. tr.208-209.

⁷ Đảng Cộng sản Việt Nam: *Văn kiện Đại hội Đại biểu toàn quốc lần thứ XIII*, Nxb. Chính trị Quốc gia Sự thật, Hà Nội, 2021, t.I. tr.209.

hoàn thiện Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam sau gần 40 năm đổi mới; khắc phục các hạn chế và nguyên nhân của các hạn chế trong việc xây dựng và hoàn thiện Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam thời gian qua; đáp ứng yêu cầu của việc xây dựng và hoàn thiện Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam trong kỷ nguyên mới; đáp ứng sự lựa chọn và khát vọng phát triển của Nhân dân Việt Nam⁸ trong kỷ nguyên mới, kỷ nguyên vươn mình của dân tộc Việt Nam.

Trong bối cảnh đó, bối cảnh đất nước chuyển mình một cách mạnh mẽ, đòi hỏi tổ chức và hoạt động của Quốc hội phải tiếp tục có những cải cách, đổi mới theo hướng dân chủ, pháp quyền, hiện đại, hội nhập, nâng cao năng lực, hiệu lực, hiệu quả thực hiện chức năng, nhiệm vụ đáp ứng nhu cầu ngày càng cao, tạo môi trường ổn định, công khai, minh bạch để thu hút đầu tư và tạo được niềm tin trong nước và cộng đồng quốc tế. Đồng thời có đủ năng lực để tham gia giải quyết những vấn đề có tính toàn cầu, khu vực trên mọi phương diện, đặc biệt trên phương diện thể chế pháp luật.

2. Các yêu cầu của Nghị quyết số 27- NQ/TW ngày 09/11/2022 của Hội nghị lần thứ sáu Ban Chấp hành Trung ương Đảng khoá XIII về tiếp tục xây dựng và hoàn thiện Nhà nước pháp quyền trong giai đoạn mới đối với việc đổi mới tổ chức và hoạt động của Quốc hội trong kỷ nguyên mới

2.1. Khái quát về Nghị quyết số 27-NQ/TW ngày 09/11/2022 của Hội nghị lần thứ sáu Ban Chấp hành Trung ương Đảng khoá XIII về tiếp tục xây dựng và hoàn thiện Nhà nước pháp quyền trong giai đoạn mới

Nghị quyết số 27-NQ/TW ngày 09/11/2022 của Hội nghị lần thứ sáu Ban Chấp hành Trung ương Đảng khoá XIII về tiếp tục xây dựng và hoàn thiện Nhà nước pháp quyền trong giai đoạn mới có thể được gọi là Tuyên ngôn chính trị của Đảng ta về Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam trong kỷ nguyên mới. Nghị quyết đó thể hiện quan điểm tổng thể của Đảng ta về Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam, bao gồm: 5 quan điểm, mục tiêu tổng quát, 5 mục tiêu cụ thể, 8 đặc trưng, 3 trọng tâm, 10 nhóm nhiệm vụ với 42 nhóm giải pháp của việc tiếp tục xây dựng và hoàn thiện Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam trong giai đoạn mới⁹ - trong kỷ nguyên mới.

⁸ Xem: Ban Nội chính Trung ương, Tiếp tục xây dựng và hoàn thiện Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam, Nxb. Chính trị quốc gia sự thật, Hà Nội, 2024, tr.233-242.

⁹ Xem: Nghị quyết số 27-NQ/TW ngày 09 tháng 11 năm 2022 Hội nghị lần thứ sáu Ban Chấp hành Trung ương Đảng khoá XIII về tiếp tục xây dựng và hoàn thiện Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam trong giai đoạn mới.

Trong 5 quan điểm chỉ đạo có những nội dung chỉ đạo việc tiếp tục đổi mới tổ chức và hoạt động của Quốc hội. Đó là, quyền lực nhà nước là thống nhất, có sự phân công rành mạch, phối hợp chặt chẽ, kiểm soát hiệu quả giữa các cơ quan nhà nước trong việc thực hiện các quyền lập pháp, hành pháp, tư pháp dưới sự giám sát của Nhân dân; thể chế hoá kịp thời, đầy đủ và tổ chức thực hiện hiệu quả chủ trương, đường lối của Đảng; lấy con người là trung tâm, mục tiêu, chủ thể và động lực phát triển đất nước¹⁰.

Trong 8 đặc trưng có những đặc trưng đề cập trực tiếp đến tổ chức và hoạt động của Quốc hội. Đó là, Quyền con người, quyền công dân được công nhận, tôn trọng, bảo đảm, bảo vệ theo Hiến pháp và pháp luật; Nhà nước được tổ chức và hoạt động theo Hiến pháp và pháp luật, quản lý xã hội bằng Hiến pháp và pháp luật; Quyền lực nhà nước là thống nhất, có sự phân công rành mạch, phối hợp chặt chẽ và kiểm soát hiệu quả giữa các cơ quan nhà nước trong thực hiện các quyền lập pháp, hành pháp, tư pháp; Hệ thống pháp luật dân chủ, công bằng, nhân đạo, đầy đủ, đồng bộ, thống nhất, kịp thời, khả thi, công khai, minh bạch, ổn định, dễ tiếp cận, được thực hiện nghiêm minh và nhất quán¹¹.

Trong mục tiêu tổng quát, 5 mục tiêu cụ thể có nội dung đề cập trực tiếp đến việc tiếp tục đổi mới tổ chức và hoạt động của Quốc hội. Đó là, có hệ thống pháp luật hoàn thiện; Hệ thống pháp luật dân chủ, công bằng, nhân đạo, đầy đủ, đồng bộ, thống nhất, kịp thời, khả thi, công khai, minh bạch, ổn định, dễ tiếp cận, mở đường cho đổi mới sáng tạo, phát triển bền vững và cơ chế tổ chức thực hiện pháp luật nghiêm minh, nhất quán. Hoàn thiện cơ chế phân công, phối hợp, kiểm soát giữa các cơ quan nhà nước trong việc thực hiện các quyền lập pháp, hành pháp, tư pháp, bảo đảm quyền lực nhà nước là thống nhất, được kiểm soát hiệu quả; Tiếp tục đổi mới tổ chức và nâng cao chất lượng hoạt động của Quốc hội; bảo đảm Quốc hội thực sự là cơ quan đại biểu cao nhất của Nhân dân, cơ quan quyền lực nhà nước cao nhất, nâng cao hiệu quả thực hiện chức năng, nhiệm vụ theo quy định của Hiến pháp¹².

Trong 3 trọng tâm có trọng tâm thứ nhất đề cập trực tiếp đến tiếp tục đổi mới tổ chức và hoạt động của Quốc hội. Đó là, Hoàn thiện hệ thống pháp luật và cơ chế tổ

¹⁰ Xem: Nghị quyết số 27-NQ/TW ngày 09 tháng 11 năm 2022 Hội nghị lần thứ sáu Ban Chấp hành Trung ương Đảng khoá XIII về tiếp tục xây dựng và hoàn thiện Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam trong giai đoạn mới.

¹¹ Xem: Nghị quyết số 27-NQ/TW ngày 09 tháng 11 năm 2022 Hội nghị lần thứ sáu Ban Chấp hành Trung ương Đảng khoá XIII về tiếp tục xây dựng và hoàn thiện Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam trong giai đoạn mới.

¹² Xem: Nghị quyết số 27-NQ/TW ngày 09 tháng 11 năm 2022 Hội nghị lần thứ sáu Ban Chấp hành Trung ương Đảng khoá XIII về tiếp tục xây dựng và hoàn thiện Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam trong giai đoạn mới.

chức thực hiện pháp luật nghiêm minh, nhất quán; bảo đảm thượng tôn Hiến pháp và pháp luật; nâng cao chất lượng nguồn nhân lực pháp luật¹³.

Trong 10 nhóm nhiệm vụ với 42 nhóm giải pháp có những nội dung chỉ đạo trực tiếp việc tiếp tục đổi mới tổ chức và hoạt động của Quốc hội. Đó là, nhóm nhiệm vụ thứ 3: Tiếp tục hoàn thiện hệ thống pháp luật và cơ chế tổ chức thực hiện pháp luật nghiêm minh, hiệu quả, bảo đảm yêu cầu phát triển đất nước nhanh và bền vững; nhóm nhiệm vụ thứ 4: Tiếp tục đổi mới tổ chức và nâng cao chất lượng hoạt động của Quốc hội với 10 nhóm giải pháp¹⁴.

Toàn bộ Nghị quyết thể hiện tinh thần, tư tưởng, quan điểm, mục tiêu, trọng tâm, nhiệm vụ và giải pháp đổi mới mang tính đột phá trong việc tiếp tục xây dựng và hoàn thiện Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam, trong đó, trước hết tiếp tục đổi mới tổ chức và nâng cao chất lượng hoạt động của Quốc hội trong giai đoạn mới - kỷ nguyên phát triển mới của đất nước.

2.2. Các yêu cầu đặt ra đối với việc đổi mới tổ chức và hoạt động của Quốc hội trong kỷ nguyên mới

Chính các nội dung nói trên của Nghị quyết số 27-NQ/TW ngày 09 tháng 11 năm 2022 Hội nghị lần thứ sáu Ban Chấp hành Trung ương Đảng khoá XIII về tiếp tục xây dựng và hoàn thiện Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam trong giai đoạn mới là các yêu cầu đặt ra đối với việc tổ chức và hoạt động của Quốc hội trong kỷ nguyên mới, kỷ nguyên vươn mình của dân tộc Việt Nam.

Dưới dạng khái quát nhất, việc tiếp tục đổi mới tổ chức và nâng cao chất lượng hoạt động của Quốc hội để đáp ứng các yêu cầu sau đây theo tinh thần Nghị quyết số 27-NQ/TW.

Thứ nhất, tiếp tục xây dựng Quốc hội thực sự là cơ quan đại biểu cao nhất của Nhân dân, đại diện cho ý chí, nguyện vọng của Nhân dân, là cơ quan quyền lực nhà nước cao nhất; phát huy tính dân chủ, pháp quyền, hiện đại, chuyên nghiệp, khoa học, công khai, minh bạch, hiệu lực, hiệu quả trong tổ chức và hoạt động, bảo đảm Quốc hội thực hiện tốt chức năng lập pháp, quyết định các vấn đề quan trọng của đất nước, giám sát tối cao đối với hoạt động của Nhà nước¹⁵.

¹³ Xem: Nghị quyết số 27-NQ/TW ngày 09 tháng 11 năm 2022 Hội nghị lần thứ sáu Ban Chấp hành Trung ương Đảng khoá XIII về tiếp tục xây dựng và hoàn thiện Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam trong giai đoạn mới.

¹⁴ Xem: Nghị quyết số 27-NQ/TW ngày 09 tháng 11 năm 2022 Hội nghị lần thứ sáu Ban Chấp hành Trung ương Đảng khoá XIII về tiếp tục xây dựng và hoàn thiện Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam trong giai đoạn mới.

¹⁵ Nghị quyết số 27-NQ/TW ngày 09 tháng 11 năm 2022 Hội nghị lần thứ sáu Ban Chấp hành Trung ương Đảng khoá XIII về tiếp tục xây dựng và hoàn thiện Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam trong giai đoạn mới, Phần IV.

Thực hiện các giải pháp này là để đáp ứng yêu cầu hiến định về vai trò, vị trí của Quốc hội trong bộ máy nhà nước xã hội chủ nghĩa Việt Nam, đó là: Quốc hội là cơ quan đại biểu cao nhất của Nhân dân, đại diện cho ý chí, nguyện vọng của Nhân dân, là cơ quan quyền lực nhà nước cao nhất. Tính chất của Quốc hội là cơ quan quyền lực nhà nước cao nhất thể hiện ở các phương diện cụ thể như: 1) Quốc hội là cơ quan có vị trí cao nhất trong các cơ quan quyền lực nhà nước; 2) Quốc hội ban hành các văn bản pháp luật có hiệu lực pháp lý cao nhất trong hệ thống văn bản quy phạm pháp luật của Nhà nước; 3) Quốc hội quy định tổ chức và hoạt động của các cơ quan quan trọng nhất của Nhà nước (Quốc hội, Chủ tịch nước, Chính phủ, Tòa án nhân dân, Viện kiểm sát nhân dân, Hội đồng bầu cử quốc gia, Kiểm toán nhà nước, chính quyền địa phương và các cơ quan khác do Quốc hội thành lập); 4) Quốc hội quyết định những vấn đề quan trọng nhất của đất nước; 5) Quốc hội giám sát tối cao đối với hoạt động của Nhà nước.

Để thực hiện thực chất vai trò, vị trí, chức năng, nhiệm vụ trọng đại, cao cả của mình, việc tiếp tục đổi mới tổ chức và hoạt động của Quốc hội phải đáp ứng các yêu cầu được Nghị quyết số 27-NQ/TW đưa ra là phát huy tính dân chủ, pháp quyền, hiện đại, chuyên nghiệp, khoa học, công khai, minh bạch, hiệu lực, hiệu quả trong tổ chức và hoạt động của Quốc hội. Các yêu cầu này gắn liền với vai trò, vị trí của Quốc hội trong bộ máy nhà nước và xuất phát từ thực tiễn hoạt động của Quốc hội hiện nay. Việc thực hiện các yêu cầu đó chính là cơ sở để Quốc hội thực hiện chất lượng, hiệu quả các chức năng lập pháp, quyết định các vấn đề quan trọng của đất nước và giám sát tối cao đối với hoạt động của Nhà nước.

Thứ hai, đề cao vai trò trung tâm của đại biểu Quốc hội; nâng cao chất lượng, hiệu quả hoạt động, bảo đảm tiêu chuẩn, cơ cấu đại biểu Quốc hội; tăng hợp lý số lượng đại biểu Quốc hội chuyên trách, giảm số lượng đại biểu công tác ở các cơ quan hành pháp, tư pháp. Gắn trách nhiệm của đại biểu Quốc hội với đơn vị bầu cử và cử tri; đổi mới mạnh mẽ nội dung, hình thức tiếp xúc cử tri của đại biểu Quốc hội; hoàn thiện cơ chế giám sát của cử tri và cơ chế, phương thức, tiêu chí đánh giá đối với đại biểu Quốc hội; bảo đảm các điều kiện để đại biểu Quốc hội thực hiện tốt vai trò trung tâm của mình¹⁶.

Thực hiện các giải pháp này là để khẳng định tư duy, nhận thức về đại biểu quốc hội là chủ thể trung tâm, chủ thể chính của Quốc hội, Quốc hội gắn với đại biểu Quốc hội, đại biểu Quốc hội gắn với Quốc hội, đại biểu Quốc hội có chất lượng sẽ bảo đảm Quốc hội có chất lượng, do vậy, việc đề cao vai trò, nâng cao chất lượng, hiệu quả hoạt

¹⁶ Nghị quyết số 27-NQ/TW ngày 09 tháng 11 năm 2022 Hội nghị lần thứ sáu Ban Chấp hành Trung ương Đảng khoá XIII về tiếp tục xây dựng và hoàn thiện Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam trong giai đoạn mới, Phần IV.

động của đại biểu Quốc hội có ý nghĩa quan trọng quyết định đối với việc nâng cao chất lượng, hiệu lực, hiệu quả hoạt động của Quốc hội.

Đề đề cao, phát huy vai trò trung tâm, nâng cao chất lượng, hiệu quả hoạt động của đại biểu Quốc hội, cần phải đổi mới các quy định pháp luật về đại biểu Quốc hội theo hướng bảo đảm tiêu chuẩn, cơ cấu đại biểu Quốc hội, tăng hợp lý số lượng đại biểu Quốc hội chuyên trách, giảm số lượng đại biểu công tác ở các cơ quan hành pháp, tư pháp; gắn trách nhiệm của đại biểu Quốc hội với đơn vị bầu cử và cử tri; đổi mới mạnh mẽ nội dung, hình thức tiếp xúc cử tri của đại biểu Quốc hội; hoàn thiện cơ chế giám sát của cử tri và cơ chế, phương thức, tiêu chí đánh giá đối với đại biểu Quốc hội; bảo đảm các điều kiện để đại biểu Quốc hội thực hiện tốt vai trò trung tâm của mình.

Thứ ba, tiếp tục đổi mới tổ chức, hoạt động của Quốc hội theo hướng nghiên cứu tăng hợp lý số kỳ họp của Quốc hội; kiện toàn tổ chức, nâng cao hiệu quả hoạt động của Ủy ban Thường vụ Quốc hội để thực hiện tốt chức năng, nhiệm vụ do Hiến pháp quy định; đề cao vị trí, vai trò, kiện toàn tổ chức, nâng cao năng lực hoạt động của Hội đồng dân tộc, các ủy ban của Quốc hội, các cơ quan thuộc Ủy ban Thường vụ Quốc hội theo hướng rành mạch, chủ động, trách nhiệm, chuyên sâu, nhạy bén; hoàn thiện thiết chế Tổng Thư ký Quốc hội, Ban Thư ký Quốc hội; xây dựng Quốc hội điện tử¹⁷.

Kỳ họp của Quốc hội là hình thức hoạt động chủ yếu của Quốc hội, tổ chức kỳ họp của Quốc hội tốt, theo hướng thường xuyên sẽ bảo đảm chất lượng, hiệu quả hoạt động của Quốc hội, phúc đáp nhu cầu thực tiễn, thích ứng với sự chuyển biến nhanh chóng của tình hình, kịp thời giải quyết theo thẩm quyền những vấn đề nảy sinh trong quá trình phát triển của đất nước. Do vậy, việc tăng hợp lý số kỳ họp của Quốc hội là phù hợp, đáp ứng yêu cầu thực tiễn, khả thi, tạo tiền đề, điều kiện thuận lợi để tiến tới một Quốc hội hoạt động thường xuyên hơn, chuyên nghiệp hơn, đáp ứng các yêu cầu phát triển đất nước trong kỷ nguyên mới, kỷ nguyên vươn mình của dân tộc Việt Nam.

Ủy ban Thường vụ Quốc hội, theo Điều 73 Hiến pháp năm 2013 là cơ quan thường trực của Quốc hội, là thiết chế đặc thù, quan trọng trong điều kiện Quốc hội chưa hoạt động thường xuyên, cần phải được kiện toàn tổ chức, nâng cao hiệu quả hoạt động để thực hiện tốt chức năng, nhiệm vụ do Hiến pháp năm 2013 quy định.

Hội đồng dân tộc và các ủy ban của Quốc hội, các cơ quan thuộc Ủy ban Thường vụ Quốc hội cần phải được đổi mới theo hướng đề cao vai trò, vị trí, xác định rành mạch chức năng, nhiệm vụ, quyền hạn, trách nhiệm, cơ cấu tổ chức, bảo đảm hoạt động chủ

¹⁷ Nghị quyết số 27-NQ/TW ngày 09 tháng 11 năm 2022 Hội nghị lần thứ sáu Ban Chấp hành Trung ương Đảng khóa XIII về tiếp tục xây dựng và hoàn thiện Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam trong giai đoạn mới, Phần IV.

động, chuyên sâu, nhạy bén; nghiên cứu thành lập thêm một số uỷ ban và cơ quan của Quốc hội không phải thiết chế Uỷ ban khi thấy cần thiết; xây dựng cơ chế sử dụng chuyên gia tư vấn cho Hội đồng Dân tộc, Uỷ ban của Quốc hội trong các lĩnh vực chuyên sâu; nghiên cứu tăng cường tính chủ động trong các hoạt động của Hội đồng Dân tộc, các Uỷ ban của Quốc hội; đa dạng hoá các hình thức tổ chức phiên họp của Hội đồng Dân tộc, các Uỷ ban của Quốc hội; hoàn thiện thiết chế Tổng Thư ký Quốc hội, Ban Thư ký Quốc hội theo hướng tiếp tục phát huy vai trò của Tổng Thư ký Quốc hội và Ban Thư ký; nâng cao tính chuyên nghiệp của công tác thư ký; nghiên cứu sửa đổi, bổ sung các quy định về chức năng, nhiệm vụ, quyền hạn, trách nhiệm của các thiết chế này, bổ sung chức danh Phó Tổng Thư ký chuyên trách Quốc hội, phân định rõ chức năng, nhiệm vụ, quyền hạn và mối quan hệ giữa Tổng Thư ký và Chủ nhiệm Văn phòng Quốc hội, kiện toàn bộ máy thư ký giúp việc chuyên nghiệp, tinh thông nghiệp vụ.

Thứ tư, tiếp tục đổi mới căn bản, nâng cao chất lượng, hiệu quả hoạt động lập pháp, bảo đảm quản trị quốc gia bằng Hiến pháp và pháp luật, đáp ứng yêu cầu hội nhập quốc tế¹⁸.

Lập pháp là một trong những chức năng chính của Quốc hội. Hoạt động lập pháp có ý nghĩa đặc biệt quan trọng, xây dựng và ban hành thể chế pháp luật để quản trị quốc gia bằng pháp luật, đáp ứng yêu cầu phát triển đất nước và hội nhập quốc tế. Thể chế pháp luật là một nguồn lực, động lực của phát triển đất nước. Để phát huy vai trò của lập pháp Nghị quyết số 27-NQ/TW đặt ra yêu cầu phải: tiếp tục đổi mới căn bản, nâng cao chất lượng, hiệu quả hoạt động lập pháp, bảo đảm quản trị quốc gia bằng Hiến pháp và pháp luật, đáp ứng yêu cầu hội nhập quốc tế.

Thứ năm, đẩy nhanh vững chắc, có cơ sở khoa học việc xây dựng hệ thống pháp luật dân chủ, công bằng, nhân đạo, đầy đủ, kịp thời, đồng bộ, thống nhất, công khai, minh bạch, ổn định, khả thi, dễ tiếp cận, đủ khả năng điều chỉnh các quan hệ xã hội, lấy quyền và lợi ích hợp pháp, chính đáng của người dân, tổ chức, doanh nghiệp làm trung tâm, tập trung vào các lĩnh vực, vấn đề đột phá, trọng điểm cần đầu tư để thúc đẩy đổi mới sáng tạo, bảo đảm yêu cầu phát triển đất nước nhanh và bền vững.

Pháp luật là một loại thể chế quan trọng, hợp pháp, công bằng, công khai, minh bạch, tiên liệu được, gắn liền và để thực hiện các thể chế khác nhằm phát triển đất nước. Pháp luật là một loại nguồn lực, sức mạnh mềm để phát triển đất nước. Pháp luật là phương thức pháp quyền để tổ chức đời sống cá nhân, nhà nước và xã hội,

¹⁸ Nghị quyết số 27-NQ/TW ngày 09 tháng 11 năm 2022 Hội nghị lần thứ sáu Ban Chấp hành Trung ương Đảng khoá XIII về tiếp tục xây dựng và hoàn thiện Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam trong giai đoạn mới, Phần IV.

giải quyết các mối quan hệ lớn để phát triển đất nước. Đây là nhiệm vụ trước hết là của Quốc hội. Để thực hiện tốt nhiệm vụ này, Quốc hội phải được tiếp tục đổi mới, nâng cao chất lượng, hiệu quả hoạt động lập pháp, đầy nhanh vững chắc, có cơ sở khoa học việc xây dựng hệ thống pháp luật dân chủ, công bằng, nhân đạo, hiện đại, đầy đủ, kịp thời, đồng bộ, thống nhất, công khai, minh bạch, ổn định, khả thi, dễ tiếp cận, đủ khả năng điều chỉnh các quan hệ xã hội, lấy quyền và lợi ích hợp pháp, chính đáng của người dân, tổ chức, doanh nghiệp làm trung tâm, thúc đẩy đổi mới sáng tạo, bảo đảm yêu cầu phát triển đất nước nhanh và bền vững.

Hoạt động lập pháp phải tập trung vào các lĩnh vực, vấn đề đột phá, trọng điểm cần đầu tư để đổi mới sáng tạo pháp luật. Trước hết, như Nghị quyết số 27-NQ/TW chỉ rõ, đó là, hoàn thiện pháp luật: i) Về tổ chức, hoạt động của bộ máy nhà nước và hệ thống chính trị; ii) Về phát huy dân chủ, bảo đảm, bảo vệ quyền con người, quyền công dân; iii) về thể chế kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa, mối quan hệ giữa Nhà nước, thị trường và xã hội; iv) về phát triển giáo dục - đào tạo, khoa học và công nghệ; v) Về phát triển nguồn nhân lực, thu hút, trọng dụng nhân tài; vi) Về văn hoá, thông tin, truyền thông, thể thao, y tế, an sinh xã hội, bảo vệ môi trường, thích ứng với biến đổi khí hậu; vii) Phát triển kinh tế xanh, kinh tế số, kinh tế tuần hoàn; viii) Về tư pháp, quốc phòng, an ninh quốc gia, trật tự, an toàn xã hội; ix) Về đối ngoại và hội nhập quốc tế.

Để đáp ứng yêu cầu này, đòi hỏi phải có chính sách hoàn thiện pháp luật tổng thể, chính sách hoàn thiện pháp luật về từng lĩnh vực cụ thể nói trên, tập trung mọi nguồn lực, xác định và đề cao trách nhiệm của các cơ quan có thẩm quyền tương ứng, xây dựng chương trình xây dựng pháp luật phù hợp.

Thứ sáu, tiếp tục đổi mới, hoàn thiện quy trình xây dựng pháp luật, bảo đảm chuyên nghiệp, khoa học, kịp thời, khả thi, hiệu quả theo hướng quy định rõ hơn quy trình xây dựng chính sách, phân định rõ quy trình lập pháp và quy trình xây dựng văn bản dưới luật; phát huy tính năng động, sáng tạo, tích cực, vai trò, trách nhiệm của các chủ thể, đặc biệt là Chính phủ trong quy trình lập pháp; phát huy vai trò của Mặt trận Tổ quốc Việt Nam, các tổ chức chính trị - xã hội và Nhân dân, chuyên gia, nhà khoa học tham gia xây dựng pháp luật; hoàn thiện cơ chế phản biện xã hội, giải trình và tiếp thu ý kiến của Nhân dân đối với dự thảo văn bản quy phạm pháp luật; bảo đảm đồng bộ, kịp thời trong xây dựng chính sách, pháp luật giữa Quốc hội với Chính phủ, giữa các bộ, giữa Trung ương và địa phương¹⁹.

¹⁹ Nghị quyết số 27-NQ/TW ngày 09 tháng 11 năm 2022 Hội nghị lần thứ sáu Ban Chấp hành Trung ương Đảng khoá XIII về tiếp tục xây dựng và hoàn thiện Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam trong giai đoạn mới, Phần IV.

Thứ bảy, đa dạng hoá nguồn pháp luật, đề cao và coi trọng đạo luật, đơn giản hoá, giảm tầng nấc, loại hình văn bản trong hệ thống văn bản quy phạm pháp luật theo hướng xác định đúng, rõ các cơ quan có thẩm quyền ban hành văn bản quy phạm pháp luật, hạn chế đến mức thấp nhất sử dụng hình thức pháp lệnh để ban hành quy phạm pháp luật; luật hoá đến mức tối đa những vấn đề quan trọng của đất nước thuộc thẩm quyền quyết định của Quốc hội; tăng cường xây dựng các đạo luật có nội dung cụ thể, hiệu lực trực tiếp; khắc phục tình trạng luật thiếu tính ổn định, chậm ban hành văn bản quy định chi tiết, hướng dẫn thi hành; tăng cường kiểm tra, giám sát, xử lý văn bản quy phạm pháp luật trái pháp luật; siết chặt kỷ luật, kỷ cương, đề cao trách nhiệm, nhất là trách nhiệm người đứng đầu, kiên quyết chống tiêu cực, "lợi ích nhóm" trong công tác xây dựng pháp luật²⁰.

Thứ tám, chủ động tham gia, đóng góp vào việc xây dựng, định hình các thể chế đa phương và trật tự quốc tế, khu vực theo hướng hoàn thiện pháp luật điều chỉnh mối quan hệ giữa pháp luật Việt Nam và pháp luật quốc tế; giải quyết hiệu quả các xung đột về thẩm quyền và pháp luật giữa Việt Nam và các quốc gia khác, bảo đảm tốt các quyền và lợi ích hợp pháp, chính đáng của cá nhân, tổ chức, cơ quan nhà nước Việt Nam²¹.

Thứ chín, hiện đại hoá phương thức, phương tiện xây dựng pháp luật và tổ chức thực hiện pháp luật theo hướng củng cố, kiện toàn tổ chức pháp chế, tổ chức làm công tác pháp luật; nâng cao năng lực, trình độ, bản lĩnh chính trị của đội ngũ cán bộ, công chức làm công tác xây dựng và thi hành pháp luật; phát triển khoa học pháp lý, nâng cao chất lượng các cơ sở nghiên cứu và đào tạo pháp luật; có cơ chế thích hợp bảo đảm và tăng cường nguồn lực đầu tư, đổi mới cơ chế phân bổ, sử dụng hiệu quả kinh phí xây dựng và thi hành pháp luật²².

Thứ mười, phát triển nguồn nhân lực pháp luật, nâng cao hiệu quả, chất lượng đào tạo nhân lực hợp tác pháp luật quốc tế; xây dựng cơ chế thúc đẩy sự tham gia và hiện diện của chuyên gia pháp luật Việt Nam trong các thiết chế pháp luật quốc tế; hoàn thiện

²⁰ Nghị quyết số 27-NQ/TW ngày 09 tháng 11 năm 2022 Hội nghị lần thứ sáu Ban Chấp hành Trung ương Đảng khoá XIII về tiếp tục xây dựng và hoàn thiện Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam trong giai đoạn mới, Phần IV.

²¹ Nghị quyết số 27-NQ/TW ngày 09 tháng 11 năm 2022 Hội nghị lần thứ sáu Ban Chấp hành Trung ương Đảng khoá XIII về tiếp tục xây dựng và hoàn thiện Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam trong giai đoạn mới, Phần IV.

²² Nghị quyết số 27-NQ/TW ngày 09 tháng 11 năm 2022 Hội nghị lần thứ sáu Ban Chấp hành Trung ương Đảng khoá XIII về tiếp tục xây dựng và hoàn thiện Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam trong giai đoạn mới, Phần IV.

cơ chế pháp lý về bảo hộ, bảo vệ quyền, lợi ích hợp pháp, chính đáng của công dân, pháp nhân Việt Nam ở nước ngoài²³.

Thứ mười một, tiếp tục nghiên cứu để xác định rõ hơn phạm vi, đối tượng, phương pháp, hình thức giám sát tối cao của Quốc hội phù hợp thực tiễn; nâng cao chất lượng hoạt động chất vấn, giải trình, giám sát văn bản quy phạm pháp luật, chú trọng việc theo dõi, xem xét, đôn đốc việc thực hiện các kiến nghị sau giám sát; thực hiện nghiêm việc lấy phiếu tín nhiệm của Quốc hội²⁴.

Thứ mười hai, đổi mới quy trình quyết định về ngân sách nhà nước bảo đảm thực chất, đi đôi với giám sát việc thực hiện ngân sách, từng bước thay thế việc ban hành các nghị quyết bằng các đạo luật về tài chính, ngân sách²⁵.

Như vậy, bối cảnh hiện nay, các yêu cầu của việc tiếp tục xây dựng và hoàn thiện Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam trong giai đoạn mới, các đòi hỏi của phát triển mạnh mẽ đất nước trong kỷ nguyên mới, kỷ nguyên vươn mình của dân tộc Việt Nam đặt ra các định hướng lớn của việc đổi mới tổ chức và hoạt động của Quốc hội để đáp ứng yêu cầu phát triển đất nước trong kỷ nguyên mới, kỷ nguyên vươn mình của dân tộc Việt Nam.

DANH MỤC TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Đảng Cộng sản Việt Nam; Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XIII, Nxb. Chính trị quốc gia Sự thật, Hà Nội, 2021, t.I.
2. Đảng Cộng sản Việt Nam; Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XIII, Nxb. Chính trị quốc gia Sự thật, Hà Nội, 2021, t.II.
3. Nghị quyết số 27-NQ/TW ngày 09 tháng 11 năm 2022 Hội nghị lần thứ sáu Ban Chấp hành Trung ương Đảng khoá XIII về tiếp tục xây dựng và hoàn thiện Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam trong giai đoạn mới.
4. Ban Nội chính Trung ương, Tiếp tục xây dựng và hoàn thiện Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam, Nxb. Chính trị quốc gia sự thật, Hà Nội, 2024.

²³ Nghị quyết số 27-NQ/TW ngày 09 tháng 11 năm 2022 Hội nghị lần thứ sáu Ban Chấp hành Trung ương Đảng khoá XIII về tiếp tục xây dựng và hoàn thiện Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam trong giai đoạn mới, Phần IV.

²⁴ Nghị quyết số 27-NQ/TW ngày 09 tháng 11 năm 2022 Hội nghị lần thứ sáu Ban Chấp hành Trung ương Đảng khoá XIII về tiếp tục xây dựng và hoàn thiện Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam trong giai đoạn mới, Phần IV.

²⁵ Nghị quyết số 27-NQ/TW ngày 09 tháng 11 năm 2022 Hội nghị lần thứ sáu Ban Chấp hành Trung ương Đảng khoá XIII về tiếp tục xây dựng và hoàn thiện Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam trong giai đoạn mới, Phần IV.

5. Báo cáo tổng hợp Đề án “*Tiếp tục xây dựng và hoàn thiện Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam đến năm 2030, định hướng đến năm 2045*”.

6. Ban Chỉ đạo xây dựng Đề án Chiến lược xây dựng và hoàn thiện Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam đến năm 2030, định hướng đến năm 2045, Kỷ yếu Hội thảo quốc gia: Những vấn đề lý luận và thực tiễn về Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam, Hà Nội, tháng 12 năm 2021.

7. Ban Chỉ đạo xây dựng Đề án Chiến lược xây dựng và hoàn thiện Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam đến năm 2030, định hướng đến năm 2045, Kỷ yếu Hội thảo quốc gia: Tiếp tục đẩy mạnh, nâng cao hiệu quả cải cách tư pháp đáp ứng yêu cầu xây dựng và hoàn thiện Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam đến năm 2030, định hướng đến năm 2045, Đà Nẵng, tháng 01 năm 2022.

8. Ban Chỉ đạo xây dựng Đề án Chiến lược xây dựng và hoàn thiện Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam đến năm 2030, định hướng đến năm 2045, Kỷ yếu Hội thảo quốc gia: Những vấn đề đột phá trong xây dựng và hoàn thiện Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam đến năm 2030, định hướng đến năm 2045, TP. Hồ Chí Minh, tháng 3 năm 2022.